

és társadalmi viszonyokra deritenek fényt. Néhány levélben az egykorú vezérférfiak: Széchenyi Pál kalocsai érsek, Eszterházy Antal, Andrassy István, Pekry Lőrincz és mások vannak bemutatva.

A gróf Károlyi oklevéltár eddig megjelent öt testes kötete, mint e rövid ismertetésből is látható, nemcsak a család, de a nemzet története szempontjából is érdekes és becses publicatio, a minek valóban díszes kiadásáért méltó elismerés illeti a család tagjait. De elismerést és köszönetet érdemel a nagy munka sajtó alá rendező szerkesztője is, ki ez oklevelek gondos és fáradságos közzétételével mind a Károlyi családnak, mind a hazai történelemnek hasznos szolgálatot tett.

V. F.

A magyar nép multja és jelene. Irta *Benedek Elek*, kiadja az Athenaeum irod. és nyomdai r. társaság. I. kötet: a szolgaságtól a szabadságig. Nagy illusztrált mű negyven füzetben. Számos képpel és műmelléklettel. Ára füzetenként 30 kr.

Az Athenaeum, mely mostanság oly kiváló diszművekkel gazdagította irodalmunkat (pl. a Beöthy-féle magyar irodalomtörténet, a Szilágyi szerkesztette magyar történet stb.), ismét egy szép diszművet indított meg a fentebbi czim alatt. Alkalmi műnek készül, mert a jövő évben lesz félszázados évfordulója annak a lélekemelő eseménynek, mely a magyar föld népét egyenlővé tette a kiváltságos osztálylyal, mely szabaddá tette a magyar földet és annak népét. Ekkor lett a magyar igazán nemzetté, mert jogokban és terhekben ekkor osztozkodott a földesúr és a jobbágy.

Az Athenaeum áldozatkész irodalmi vállalata erre az alkalomra iratta meg Benedek Elekkel, a magyar nép fiával és kedvelt írójával, a magyar föld népének történetét. A könyv prospektusából ide írjuk a következőket:

Nagy és nevezetes alkalom szülte e könyvet: a szegény, sokat szenvedett nép felszabadulásának ötvenéves fordulója. Annak a népnek történetét írom — mondja Benedek az előszóban — melynek «egyik kezében ekeszarva, másik kezében kard»; mely ezer esztendőn át hullatta véré a honért, a melynek ő nem volt szabad gyermeke; hulatta véres verejtékét a földre, mely nem volt az övé s melyhez mégis megható hűséggel ragaszkodék. A nép történetét írom, annak a népnek történetét, mely ezer esztendő óta dereka ennek az országnak; ereje s tápláló vére a nemzetnek; híven megőrizte a régi jó erkölcsöket, jellemző szokásokat; megőrizte a viséletet és megőrizte a szép magyar nyelvet, akkor, — — — — — a főnemesség már-már elvesztette nyelvét, nemzeti karakterét . . .

A könyvnek célja végig vezetni az olvasót a magyar történelem kevésbbé ismert, járatlan ösvényein. Eléje teríteni a magyar

népnek, a föld népének ezer esztendő történetét; hol jobbra, hol rosszabbra forduló állapotát; végig vezetni a törekvések küzdelmek ezer esztendő útján, a mely törekvéseknek, küzdelmeknek hol nyílt, hol rejtegetett célja ez volt: szabadság, egyenlőség, testvériség.

A föld népének története, állapotának, életének rajza e könyv: a szolgaságtól a szabadságig. A honfoglaló magyar nép élete módjának s műveltségi állapotának rövid rajzával kezdődik, úgy megy át annak a megrajzolására, miként alakulnak a különböző rendek, osztályok s mint súlyed a tiszta magyar faj egy része jobbágygá. A föld népének a nemességgel való viszonya, a népének állapota s küzdelme a szabadulásért: ez húzódik végig a munka első kötetén. A parasztlázadások egész sorával találkozik az olvasó. Kezdve az erdélyi parasztság 1437-iki lázadásán, jön a Dózsa-lázadás, ez a nagy paraszt dráma; a Péro-féle lázadás; a Hóra- és a Kloska-lázadás; nem is említve itt a kisebb paraszt lázadásokat. Aránylag legnagyobb részét teszi ki e kötetnek a jelen század első felének története, mikor a nemességnek színe-java hatalmas akcióba kezd a nép felszabadításáért. A magyar nemzet történetének legszebb lapjai ezek: a Széchenyiek, Kossuthok, Bezerédjek stb. kora. Nagy szerep jut a költőknek, kik többnyire a nép fiai.

Ez a munkának nagy vonásokban rajzolt első kötete.

S az eddig megjelent füzetek teljesen beváltják, a mit a szerző ígért. A nagy melegséggel megírt bevezetés után, a első füzet három fejezetet tartalmaz. Az elsőben a honfoglaló magyarság életét rajzolja meg, a másodikban a különböző rendek és osztályok alakulását ismerteti s úgy tér át a szerző a kereszt és a bálvány küzdelmének eleven rajzára. A másik füzetben külön fejezet van szentelve Szent Lászlónak, kimutatva róla, hogy bár az ő törvényei kegyetlenül szigorúak voltak, mégis Szent László emléke, a Mátyásét kivéve, a legszebben maradt meg a nép lelkében. Igen érdekes itt az a fejezet is, mely a csirájában levő megyei és községi életet rajzolja megkapóan írván le az elnyomott nép küzdelmeinek történetét. A harmadik füzet főcíkke a királyi hatalom s azt írja meg ebben Benedek, hogy Kálmán király miként állítja helyre a királyi hatalmat, miként védi meg a népet a főurak hatalmaskodása ellen, majd meg II-ik Endre szomorú uralkodását festi nagy történeti hűséggel.

Az egyes füzeteket a szép szövegképeken kívül művészi kivitelű műmellékletek is díszítik. Így az 1-ső füzetben két műmelléklet (A szerzők szántani tanítják a népet, s II. Rákóczy Ferencz bucsúja a neptől, színezett kép) található, a 2-dikban szintén két műmelléklet látható (A magyarok bejövetele, s a székesvári népgyűlés, mikor a táltosok izgatják a népet a kereszttyenség ellen); a

3-ik füzetet két nagyon hatásos képmelléklet díszíti, az egyik, mikor Gellért püspök megdorgálja Aba Sámuel, a másik a középkori kegyetlen tűzpróbát ábrázolja. A szövegképek között is sok szép van pl. az, a melynek aláírása: «A föld népe teljesen ellátja a királyt élelemmel» s «Kihallgatás egy tölgyfa alatt», mely azt a jelenetet ábrázolja, midőn III. Béla egy tölgyfa alatt ülve hallgatja meg egy ember panaszát.

«A magyar nép multja és jelene» oly műnek ígérkezik, mely méltán kelthet közérdeklődést s teljes mértékben megérdemli a minél szélesebb körű pártolást. Írója Benedek Elek, maga is a nép fia, komoly tudásánál, együttérző szívével s tősgyökeres magyar stylusánál fogva egyik leghivatottabb írónk arra, hogy a magyar nép ezeréves történetét híven, elevenen és színdúsan élénk állítsa. Az eddigi füzetekben kiváló érzéssel és ügyességgel választja s domborítja ki az ország történetéből a nép küzdelmeit s nemzetünk történetének azt a jellemző tanulságát, hogy a népnek mindig akkor javul a helyzete, mikor a királyi hatalom szilárdul.

A kiállítás díszes, izléses. Kéthetenként egy füzet jelenik meg s postán küldetik meg az előfizetőknek. Az egész mű (40 füzet) előfizetési ára 12 frt, 20 füzetre 6 frt, 10 füzetre 3 frt, 5 füzetre 1 frt 50 kr. Nemcsak egyeseknek, de iskolai-, nép- és parochiális könyvtáraknak is melegen ajánlható közérdekű munka. *F.*

A lélektan alapvonalai. Írta *Wundt* Vilmos, a második kiadás után fordította *Rácz Lajos*. Budapest, 1897. Franklin-Társulat, 312 lap, ára fűzve 2 frt.

Magyar filosofniai irodalmunk szegényes mezején nemcsak számottevő, de kiváló jelentőségű a Wundt lélektanának magyar kiadása, mely a Franklin-társulat áldozatkészségéből a napokban hagyta el a sajtót. Mert tény, hogy ama néhány gimnáziumi kézikönyvön kívül magyar nyelvünkön eddig nem volt részletesebb lélektan, mely tudomány pedig az utóbbi néhány évtized alatt rohamos haladást tett s azt lehet mondani, hogy egészen új álláspontra, nevezetesen a physiologiai psychologia álláspontjára helyezkedett, mi által a modern lélektan valóságos tapasztalati tudomány lett. Ennek a physiologiai kísérletekkel kapcsolatos lélektanának európai híré képviselője Wundt lipcsei egyetemi tanár, kinek physiologiai psychologiai laboratoriuma legelső volt e nemben, melynek példájára ma már mintegy 40 ilyenmű intézet áll fenn a különböző művelt államokban.

Wundt kézalatti könyve nem kezdők számára való, tehát nem propaedeutikai kézikönyv. A ki érteni akarja, szükséges, hogy már némileg ismerős legyen a lélektan alapfogalmaival, s még inkább bírnia kell bizonyos természettudományi képzettséggel, mert ezek